

IDEJNO ARHITEKTURNA ZASNOVA UREDITVE CENTRALNEGA MESTNEGA PROSTORA ŽIRI

UROŠ REITER, u d i architect

studio perspektiva

investitor:

OBČINA ŽIRI
Loška c. 1
SI – 4226 ŽIRI

naloga:

IDEJNO ARHITEKTURNA ZASNOVA
UREDITVE CENTRALNEGA MESTNEGA PROSTORA ŽIRI

vrsta dokumentacije:

IDEJNO ARHITEKTURNA ZASNOVA

projektant:

STUDIO PERSPEKTIVA, D.O.O.
NA ŠANCAH 96, 2390 RAVNE NA KOROŠKEM
WWW.REITER.SI

odgovorna oseba:
identifikacijaka številka:

UROŠ REITER, univ.dipl.inž.arh.
ZAPS 0174 A

žig, podpis.....

odgovorni projektant:
identifikacijaka številka:

UROŠ REITER, univ.dipl.inž.arh.
ZAPS 0174 A

žig, podpis.....

Sodelavci,
oblikovanje naloge:

DEVANA REITER, LENART MEGUŠAR

številka elaborata:
kraj in datum izdelave projekta:

2021-5-7-687
RAVNE NA KOROŠKEM, JULIJ 2021

VSEBINA

0. INTRO
1. UVOD
2. DOSEDANJE OPRAVLJENO DELO IN USMERITVE NADALJNEGA RAZVOJA CENTRALNEGA MESTNEGA PROSTORA
3. OBMOČJE UREJANJA
4. PROSTORSKI AKTI, KI VELJAJO NA OBMOČJU ZEMLJIŠKIH PARCEL, KI SO PREDMET OBDELAVE
5. DEFINIRANJE UKREPOV ZA DOSEGANJE CILJEV
6. PRIKAZI PREDLAGANEGA REŠEVANJA PROBLEMATIKE PROSTORA
7. FAZNOST GRADNJE

0. INTRO

Želja po razvoju in sodoben način življenja, narekujejo regeneracijo mesta in iskanje novih rešitev urbanega razvoja, zato je občina Žiri pristopila k izdelavi »strokovnih podlag« – idejne arhitekturne zasnove ureditve najožjega mestnega središča.

Želja naročnika je, da bi z inovativnimi ukrepi zasnovali vizijo ureditve in razvoja centralnega mestnega prostora za prihodnost, ki bi omogočila visoko kakovost ter ohranjala simbiozo z naravo. Hkrati, pa bi z urbanističnim in arhitekturnim razvojem ustvarili ugodne pogoje za prepoznavanje urbanistično arhitekturnih kvalitiet centralnega mestnega prostora.

Arhitekturni scenarij z oblikovanjem prostora in grajenih struktur, prikaže razvojne možnosti ožjega območja mesta Žiri. S svojo zasnovo bo pripomogel k trajnostnem, uravnoveženemu, kakovostnemu in družbeno odgovornemu razvoju centralnih predelov mesta v prihodnosti. Prav zato s to nalogo skušamo strokovno argumentirano »prisluhniti« danostim prostora in s smiselno ureditvijo umestiti nove arhitekturne in urbanistične elemente v obstoječe mesto. S preureditvijo ožjega mestnega središča bomo povečali prostorsko privlačnost, ki bo s svojimi značilnostmi - kot so simbioza z naravo, izrabljanje prostih danosti - vzbudila zanimanje za reševanje aktualne problematike ožjega mestnega prostora sedaj in v prihodnosti.

1. UVOD

Mesto Žiri so danes v urbanistično arhitekturnem smislu raznoliko naselje sredi žirovske kotline, v posameznih elementih pa še vedno kažejo svoje prvotne korenine. Administrativno so sicer postale mesto, a tega "na zunaj" nekako ni videti zaradi nedokončane podobe osrednjega mestnega prostora.

Slika: Pogled v smeri J – S (v osi glavne regionalne ceste Žiri – Škofja Loka) iz zraka na Žiri danes: spodaj levo župnijska cerkev, za njo OŠ. V osrednjem delu je mestno središče, v zgornjem levem delu pa industrijska cona. Foto: splet.

Slika: Pogled na Žiri I. 1939. Lepo je vidna strnjena obcestna pozidava v obeh vaških jedrih: levo - prvotno, staro jedro, desno novo središče. Detajl razglednice.

Prvotna skoraj strnjena obcestna pozidava tipičnih obrtno-stanovanjskih stavb (ob današnji Loški cesti) je bila oblikovana v maniri takrat novejših stavbnih tipov, ki so jih v kraj prinesli gradbeniki nove žirovske cerkve in mojstri, ki so se zgledovali po takrat »modernih« stavbah, ki so zrasle ob novi železnici Dunaj - Trst. Ta obcestna zasnova naselja (iz obdobja med obema vojnama) je segala od Starih Žirov (tedanjega središča ob novi cerkvi) na jugu žirovske kotline, do Dobračeve na severnem delu.

Slika: Pogled na novi združni dom in tovarno čevljev Alpina (levo zadaj). Detajl razglednice iz okr. I. 1970.

Današnje občinsko (takrat še vaško – trško) središče se je po 2. svet. vojni preselilo iz Starih Žirov na lokacijo v osrednji del žirovske kotline. Generatorja novega povojnega »urbanizma« sta postala največja osrednja objekta: novozgrajena tovarna čevljev Alpina in največji Združni dom v Sloveniji (in po nekaterih podatkih tudi v nekdanji Jugoslaviji).

Mogočni stari objekti so v naslednjih desetletjih počasi izginjali. Nadomeščale so jih nove eno in večstanovanjske stavbe, namenjene predvsem hitro rastoči delavski populaciji. V Združni dom in nekaj okoliških objektov so se preselile skoraj vse sekundarne in terciarne dejavnosti kraja (kulturna dvorana, pošta, več trgovin, gostilna, mesar, pekarija ...).

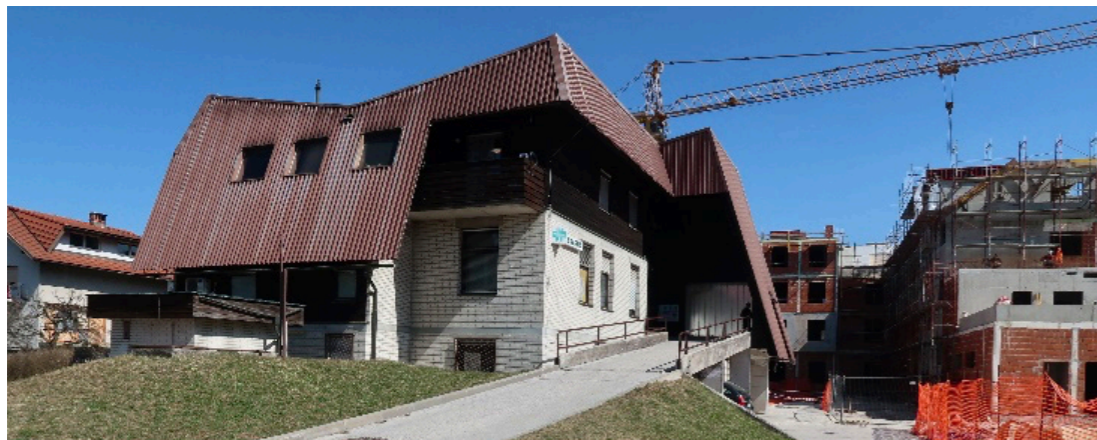

Središče kraja se je doslej že trikrat prestavilo. Prvi dve središči sta bili v Starih Žireh, ob južnem robu žirovske kotline. Vezani sta bili na staro in novo župnijsko cerkev, v tretje pa se je po 2. sv. vojni središče kraja na novo organiziralo na območju sredi kotline, za katerega je bila nekoč značilna predvsem obcestna pozidava. »Generatorja« novega prostorskega razvoja sta postala industrija in zadružništvo. Industrija je bila vezana predvsem na čevljarstvo, ki se je iz obrtnih delavnic po 2. svet. vojni industrializiralo in združilo na novi lokaciji tovarne čevljev Alpina.

Slika: Pogled v smeri S – J. Lepo se vidijo vsa tri krajevna središča, katerih lokacija se je prestavljala v zadnjih 110 letih glede na nove prostorske, vsebinske in arhitekturne danosti.
Foto: splet.

Slika: »Blagovnica«: poslovno trgovski objekt s pošto, več trgovinami, banko in gostinskim lokalom. Julij 2021.

Slika: Zdravstveni dom z lekarno. Danes so v njem še optika, klubski prostori društva upokojencev in stanovanje. Julij 2021.

Slika: PSC Pr Matic. Julij 2021.

Slika: Novogradnja doma za ostarele. Julij 2021.

Ponoven večji »prostorski vzgon« je območje centra Žirov dobilo z izgradnjo nove poslovne stavbe v 80. letih 20. stoletja, ki ji domačini pravijo Blagovnica, kjer so prostore dobili pošta, banka, več trgovin in manjši bar. Na vzhodni strani Zadrúžnega doma je zrasel tudi nov zdravstveni dom z lekarno.

»Mesto Žiri je imelo še pred nastankom nove (t. j. samostojne) občine skoraj vse storitvene dejavnosti, ki naj bi bile značilne za občinsko središče. Vsa druga naselja (vasi in zaselki) v občini ne dosežejo praga manjšega lokalnega središča, kar ima za posledico osiromašeno ponudbo oskrbnih dejavnosti. Vse prebivalstvo se (danes) oskrbuje v občinskem središču, kjer je tudi večinoma zaposleno.« (cit. Program priprave strategije prostorskega razvoja Občine Žiri (Ur. l. RS. Št. 65/2006).

Zadnji poseg, ki je izbrisal še zadnji ostanek preteklih časov v tem prostoru, pa je bila postavitve poslovno stanovanjskega objekta Pr Matic leta 2009, kjer ima svoje prostore tudi Občina Žiri.

Najnovejšo gradnjo ob vyhodnem robu območja pa predstavljata velik nov dom za ostarele, ki je še v gradnji in bo z novimi dejavnostmi predstavljal še dodatne pomembne vplive na ta prostor (potrebne dodatne parkirne površine za zaposlene in obiskovalce, urejene zelene površine v bližini doma) in poslovno nastanitveni objekt na mestu porušene Česnove hiše na južnem delu centra Žirov, tik ob potoku Račeva.

Novogradnje omenjenih objektov, ureditev glavnih prometnic in obrobna individualna in blokovna stanovanjska pozidava v zaledju, so v prostoru oblikovale mestno središče, kot ga poznamo danes.

Za vse omenjene gradnje velja, da so bile delane kot posamične vsebinsko in urbanistično arhitekturno zaključene enote, zato je v prostoru videti in občutiti neenotnost v arhitekturnem smislu.

2. DOSEDANJE OPRAVLJENO DELO IN USMERITVE NADALJNEGA RAZVOJA CENTRALNEGA MESTNEGA PROSTORA

V želji, da se mestu, ki je leta 1994 postalo tudi (statistično gledano) zelo uspešna mala samostojna občina, doda prostor zbiranja, točko identifikacije in ponosa, urejenosti in arhitekturne identitete, je Občina Žiri pristopila k pripravi idejne zasnove osrednjega mestnega trga z mestno tržnico in spremljajočimi vsebinami, urejenimi parkirnimi in zelenimi površinami ter novimi prometnimi in oblikovnimi rešitvami.

Decembra 2015 je občinski svet Občine Žiri potrdil Strategijo razvoja občine Žiri, kjer je bila ena od najvišje rangiranih prioritete ravno ureditev mestnega središča. To pomeni, da se občani zavedajo težav in pomanjkljivosti tega prostora in si želijo njegove čim hitrejše ureditve. Prav v tem času je bila v okviru študentske arhitekturne delavnice, ki jo je v sodelovanju z Občino Žiri pripravila Fakulteta za arhitekturo iz Ljubljane, izdelana prva celostna analiza in idejna študija potencialnih ureditev ožjega mestnega središča (brošura Delavnica Žiri, obdobje urejanja 2023 – 33; Občina Žiri in Fakulteta za arhitekturo v Ljubljani, mentor: doc. dr. Alenka Fikfak, u.d.i.a.).

Skoraj hkrati je potekala podobna mednarodna delavnica tudi na temo iskanja najprimernejše lokacije za novi medgeneracijski center (sedaj Dom za ostarele), katere rezultat je bil tudi predlog lokacije na vzhodnem robu ožjega mestnega središča, kjer danes že stoji novozgrajeni dom.

Na podlagi prioritete iz strategije razvoja in rezultatov študentske arh. delavnice, je občinski svet leta 2017 potrdil nadaljevanje prizadevanj za pridobitev načrtov za celostno ureditev mestnega središča. S strani naročnika je bila pripravljena projektna naloga s konkretnimi željami in pričakovanji občine v zvezi s tem prostorom:

- ureditev osrednjega mestnega trga,
- postavitve osrednje mestne tržnice,
- ureditev prometa in parkirnih površin,
- vzpostavitev novega prostora/elementov mestne identitete, ki bodo služili kot izhodišče in za nadaljnje posege v prihodnje.

3. OBMOČJE UREJANJA

Območje urejanja obsega aktualno mestno središče Žirov, ki leži na križišču glavnih prometnic iz smeri Idrije, Logatca, Vrhniko in Škofje Loka. Na severu je omejeno s trgovsko-poslovnim objektom (t.i. »Blagovnico«), na vzhodu z novim domom za ostarele, proti jugu in jugovzhodu s potokom Račeva, proti zahodu pa s stanovanjsko poslovnim objektom Pr Matic. V smeri S-J in V-Z območje po robu križata dve glavni prometnici – Loška cesta (regionalna cesta Žiri – Škofja Loka) in občinska Novovaška cesta, ki je del občinske ceste Žiri - Smrečje – Vrhnika. Slednja predstavlja eno od štirih mestnih »vpadnic«.

Na stičišču katastrskih občin Dobračeva in Žiri, se je ob prehodu čez potok Račeva, v času po 2. svet. vojni razvilo novo upravno in poslovno trgovsko središče kraja, ki se na svojem zahodnem in severozahodnem robu stika z industrijsko cono, na severni, južni in vzhodni strani pa s stanovanjskimi območji mesta.

3. OBMOČJE UREJANJA

4. PROSTORSKI AKTI, KI VELJAJO NA OBMOČJU ZEMLJIŠKIH PARCEL, KI SO PREDMET OBDELAVE

Vrste in načini dovoljenih posegov so opredeljeni v Odloku o Občinskem prostorskem načrtu (OPN) občine Žiri (Uradni list RS, št. 1/2011, 55/2011 – popr. in 37/2012 – popr.), Odloku o spremembi Odloka o Občinskem prostorskem načrtu občine Žiri – sprememba št. 1 (Uradni list RS, št. 40/2013) in Odloku o spremembi Odloka o Občinskem prostorskem načrtu občine Žiri – sprememba št. 2 (Uradni list RS, št. 11/2016).

Predmet obdelave (t. j. vseh predvidenih posegov) sta enoti urejanja prostora (EUP) ZI 96 PO in ZI 126 CU.

Legenda:

OB - Občine

Generalizirana namenska raba

A - Površine razpršene poselitve

B - Posebna območja

C - Območje centralnih dejavnosti

E - Območja energetske infrastrukture

F - Območja za potrebe obrambe v naselju

F - Območja za potrebe obrambe zunaj naselja

G - Gozdna zemljišča

I - Območja proizvodnih dejavnosti

K - Kmetijska zemljišča

K1 - Najboljša kmetijska zemljišča

K2 - Druga kmetijska zemljišča

L - Območja mineralnih surovin

N - Območja za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

O - Območja okoljske infrastrukture

OO - Ostala območja

P - Območja prometne infrastrukture

U - Območja stanovanj

S - Urbane površine

V - Površinske vode

VI - Območje vodne infrastrukture

Z - Območja zelenih površin

Ostalo

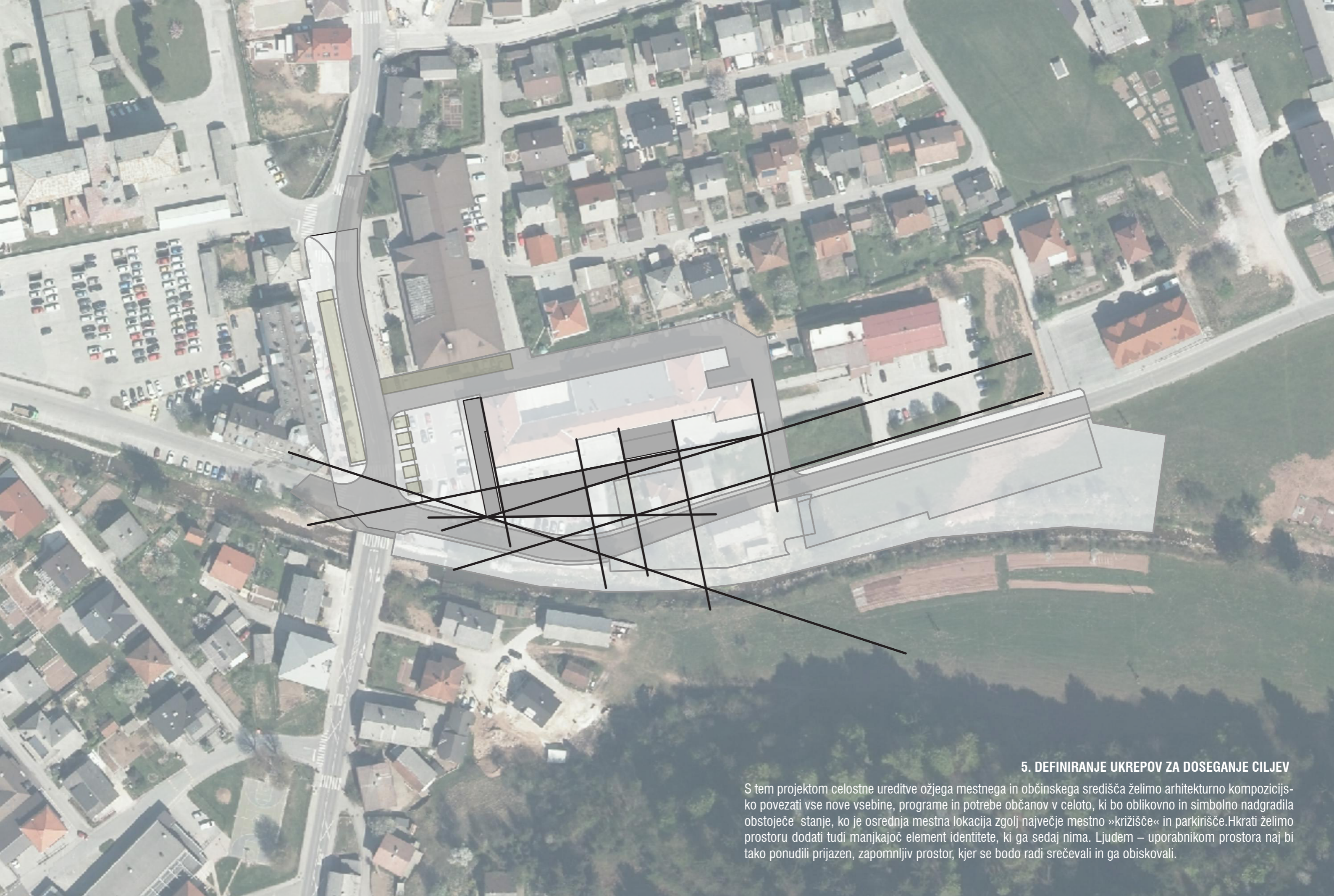
5. DEFINIRANJE UKREPOV ZA DOSEGANJE CILJEV

S to idejno zasnovo želi naročnik – Občina Žiri - dobiti osnovne najpomembnejše informacije in okvirne oblikovne rešitve za pripravo dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja in izdelavo izvedbenih projektov za gradnjo nove mestne tržnice in ureditev osrednjega mestnega trga v Žireh (Trga svobode) kot reprezentativnega mestnega trga občine Žiri, ob upoštevanju veljavnih zakonskih in drugih arhitekturno-urbanističnih določil, ki se nanašajo na graditev objektov v obravnavanem območju, upoštevanju smernic in priporočil s področja prometnega in komunalnega urejanja, spoštovanju načela trajnostnega razvoja in doprinosu okolju ter ob hkratnem upoštevanju pričakovanih potreb občanov Žirov in okolice.

Z idejno arhitekturno zasnovo želimo odgovoriti na omenjene želje in pričakovanja. Z njo bo mesto pridobilo nov, večnamenski objekt in ureditev osrednjih mestnih javnih površin, kjer trenutno neurejen mirujoči promet pomeni velik problem in še večjo grožnjo za prihodnost. Urejena bo vsa tangirana cestna infrastruktura in vzpostavljena nekatera nova razmerja v prostoru (zaprtje obstoječega uvoza in izgradnja novega na parkirišče pred Zadružnim domom, ureditev enosmernega prometa okrog Zadružnega doma...).

Načrtovani novi objekt bi bil namenjen tako tržnici (dnevni/tedenski/občasni), kulturnim dejavnostim (razstave), zbiranju občanov (mestna kavarna) in dejavnostim mladih. Urejena zunanja trga – večji – t. i. piazza (pred Zadružnim domom) in manjši – t. i. piazzeta (med tržnico in kulturno dvorano), bi nudila prostor druženja in interakcije občanov in obiskovalcev. Z umestitvijo »spomenika« žirovskemu čevljarstvu in simbolom poklon klekljanju, ki sta najbolj prepoznavna in znana elementa žirovske kulturne dediščine, pa bi glavnemu mestnemu trgu dali tisti element identitete, in priznavanje primarne dejavnosti kraja v preteklosti.

Predvideni arhitekturni posegi upoštevajo obstoječe danosti, neprimerne rešitve pa yaklanjamo s prekrivanjem. Z načrtovanimi urbanističnimi in arhitekturnimi intervencijami oblikujemo prostor, ki bo omogočal preplet potrebnih dejavnosti in obiskovalcem nudil novo dimenzijo njegove uporabe in dožemanja. Vsi posegi bodo narejene racionalno z vidika izrabe prostora in porabe potrebnih sredstev, uporabljeni materiali pa bodo slediti tako tradicionalnim kot sodobnim trendom.

5. DEFINIRANJE UKREPOV ZA DOSEGANJE CILJEV

S tem projektom celostne ureditve ožjega mestnega in občinskega središča želimo arhitekturno kompozicijsko povezati vse nove vsebine, programe in potrebe občanov v celoto, ki bo oblikovno in simbolno nadgradila obstoječe stanje, ko je osrednja mestna lokacija zgolj največje mestno »križišče« in parkirišče. Hkrati želimo prostoru dodati tudi manjkajoč element identitete, ki ga sedaj nima. Ljudem – uporabnikom prostora naj bi tako ponudili prijazen, zapomnljiv prostor, kjer se bodo radi srečevali in ga obiskovali.

Izhodiša, ki so definirala potek naloge :

1. dolgoročno reševanje problematike prometa in mirujočega prometa,
2. oblikovanje mesto tvornega ambient osrednjega trga,
3. predstavitev dela mirujočega prometa iz strogega središča na njegovo obrobje,
4. omogočiti povezavo »zeleni osi« Žirov, ki poteka od nordijskega centra v Novi vasi skozi središče mesta in naprej proti Ledinici. Možna navezava na vse bistvene naravne elemente širšega prostora (zelenje, vode) in športno rekreacijske vsebine (kolesarska in sprehajalna pot ob »zeleni osi«),
5. vzpostavitev simbolno - oblikovno konsistentno zasnovo, ki bo povezovala obstoječi Zadrugi dom, novi dom za ostarele, novo tržnico in PSC Pri Matic v novo osrednjo identiteto mesta,
6. z urbano zeleno bariero, ki bi bila nadaljevanje sadovnjakov na S strani Zadruginega doma, bi še bolj definirali in razdelili območje trga, ki pa bi ga v smeri juga odpirali in navezovali na vodo (Račeva) in veduto na glavno prostorsko dominantno (cerkev).

Predvideni posegi za doseganje zastavljenih ciljev:

- Postavitev nove pokrite mestne tržnice. V novem objektu je predviden tudi prostor TIC-a (turistično informacijskega centra), mestna kavarna in javne sanitarije.
- Prometna ureditev: ureditev novega dovoza na osrednji mestni trg, zaprtje obstoječega uvoza na Trg svobode, ureditev enosmernega prometa okrog Zadruginega doma in njegova navezava na glavne napajalne ceste, ureditev dela obstoječih in potrebnih novih parkirnih površin v najožjem metnem središču, postavitev nadstreška na avtobusni postaji in pokrite kolesarnice za obiskovalce. Na Partizanski cesti se vzdolž celotnega območja urejanja predvidi območje umirjenega prometa (tudi t. i. space sharing) z dvignjenim nivojem vozišča. Ustrezna ureditev prometa v območju obdelave je ena od prioriteta, od katerih so (so)odvisni tudi ostali predvideni posegi.
- Ureditev mirujočega prometa – parkirišče: Na novo se oblikujejo in uredijo parkirne površine na Trgu svobode, pred stavbo Občine, ob novi tržnici, okrog Zadruginega doma in predvidi se povsem novo večje parkirišče ob Partizanski cesti (od nekdanje Česnove hiše do konca doma za ostarele).
- Umestitev likovne dominante – skulpture (spomenika čevljarstvu in klekljanju?) – v okviru Trga svobode, bo trg simbolno, vsebinsko in oblikovno povzdignila na nivo, kot ga občani pričakujejo od osrednjega mestnega trga.
- Ureditev poti in površin ob Račevi
- Ureditev zelenih površin v območju obdelave (ob tržnici, med parkirišči, vzdolž Loške ceste, na Trgu svobode).

6. PRIKAZI PREDLAGANEGA REŠEVANJA PROBLEMATIKE PROSTORA

Danes mesta niso več ekskluzivni kraji zgoščanja centralnih dejavnosti in poselitve, pač pa elementi novega, širšega in razpršenega urbanega sistema.

Kot smo že omenili, za večino grajene strukture v obravnavanem območju velja, da so bile snovane kot posamične vsebinsko in urbanistično zaključene enote, brez izdelane celostne urbanistične zasnove, v naprej predstavljene celostne vizije. Zato je v prostoru videti in občutiti neenotnost v arhitekturnem smislu.

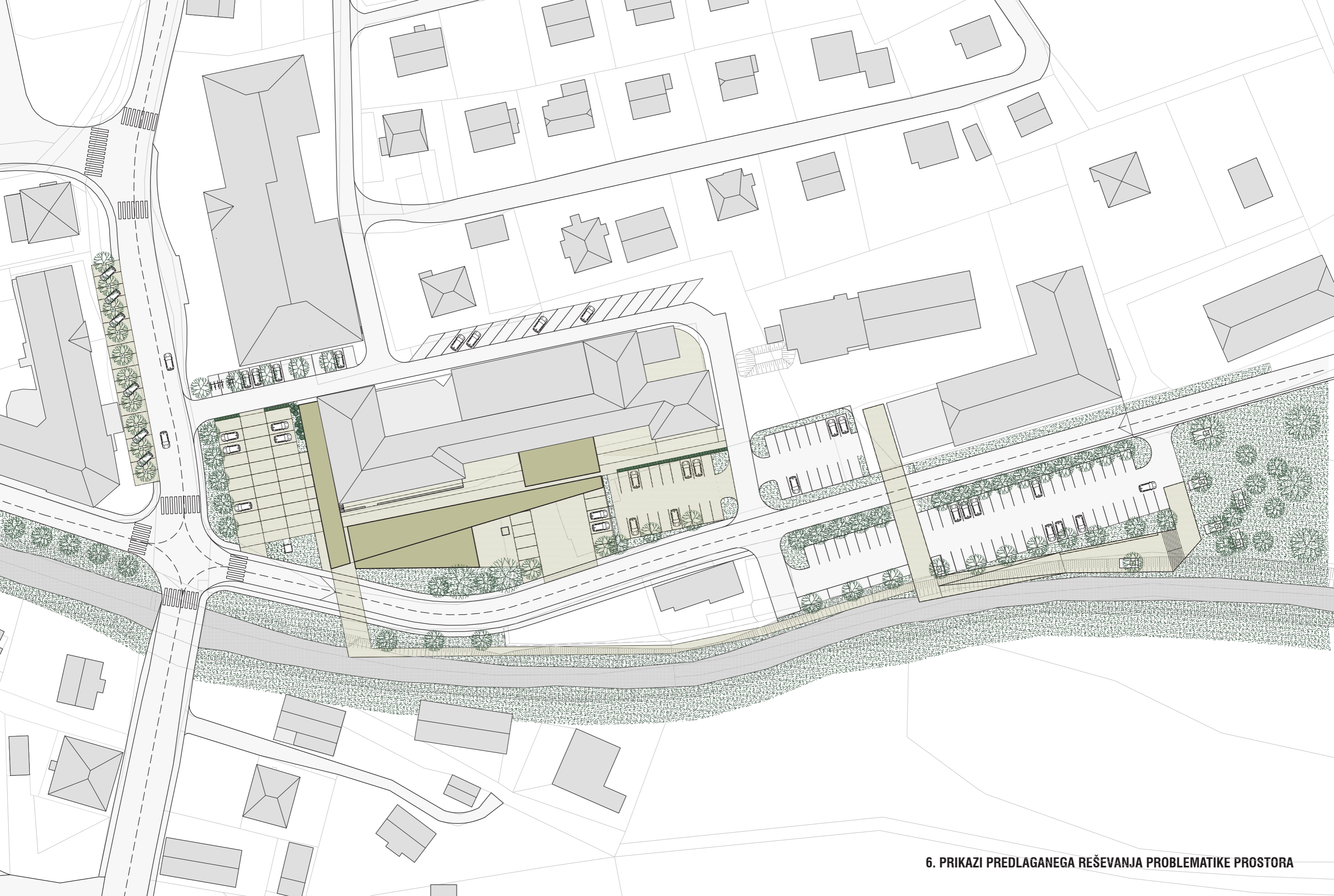
Iz tega izhajajoč smo se v analitičnem delu naloge ukvarjali s kompozicijsko analizo prostora na osnovi katere smo prepoznali možnosti vzpostavitve novega reda in združevanja posameznih grajenih elementov v kompozicijsko celoto preko predvidene grajene strukture osrednje tržnice.

Celotni prostor , ki je predmet obdelave smo prostorsko, kompozicijsko obravnavali kot enovito celoto pa vendar ga je možno deliti na sledeče samostoje enote:

1. **Osrednja mestna tržnica z navezavo na Zadržni dom ter ureditev trga pred vhodom v kulturno dvorano.**
2. **Ureditev Trga svobode pred Zadržnim domom**
3. **Ureditev parkirišča, parka in sprehajalne poti ob potoku Račeva**
4. **Ureditev parterja pred PSC Pr Matic**
5. **Prometna ureditev in mirujoči prome**

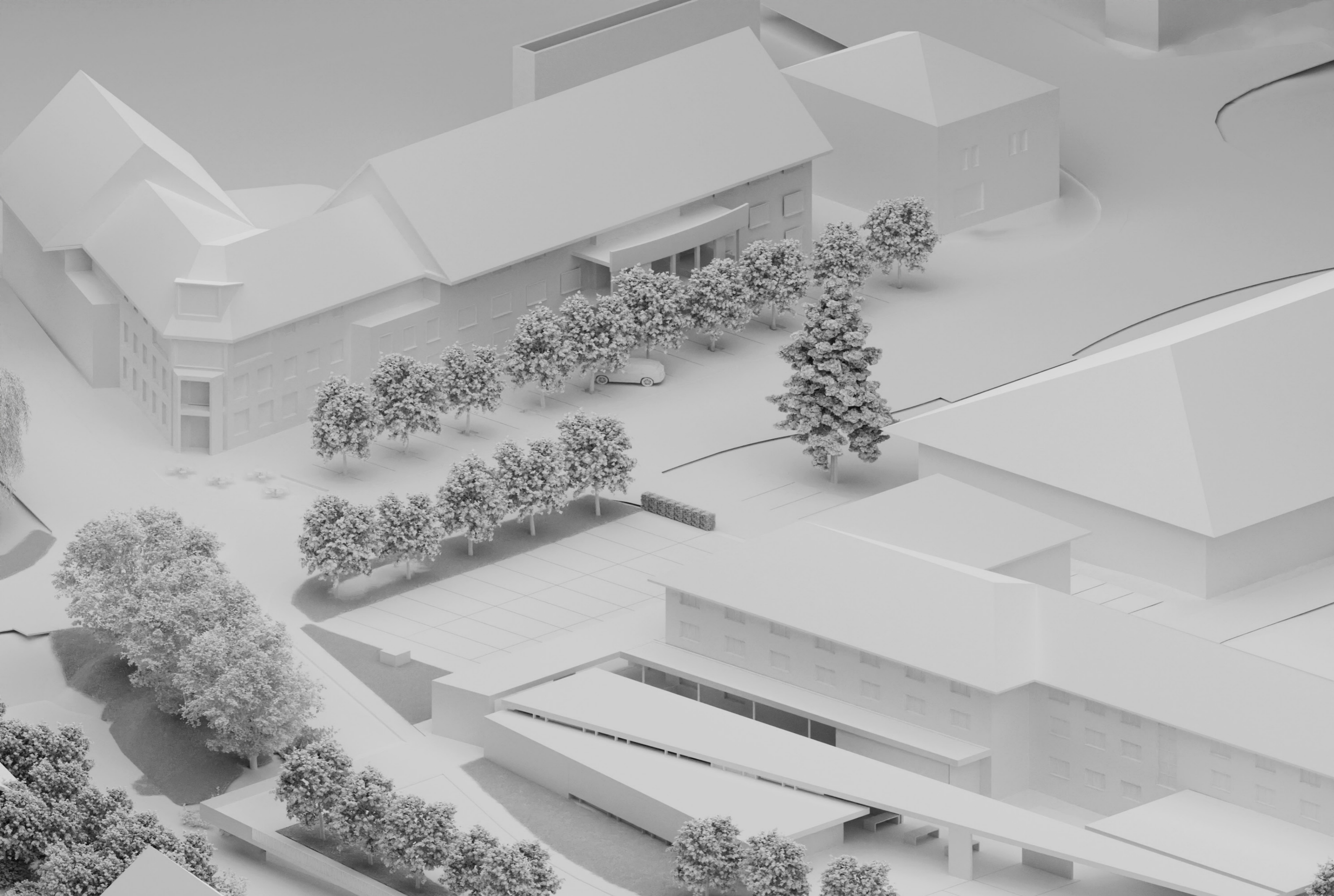

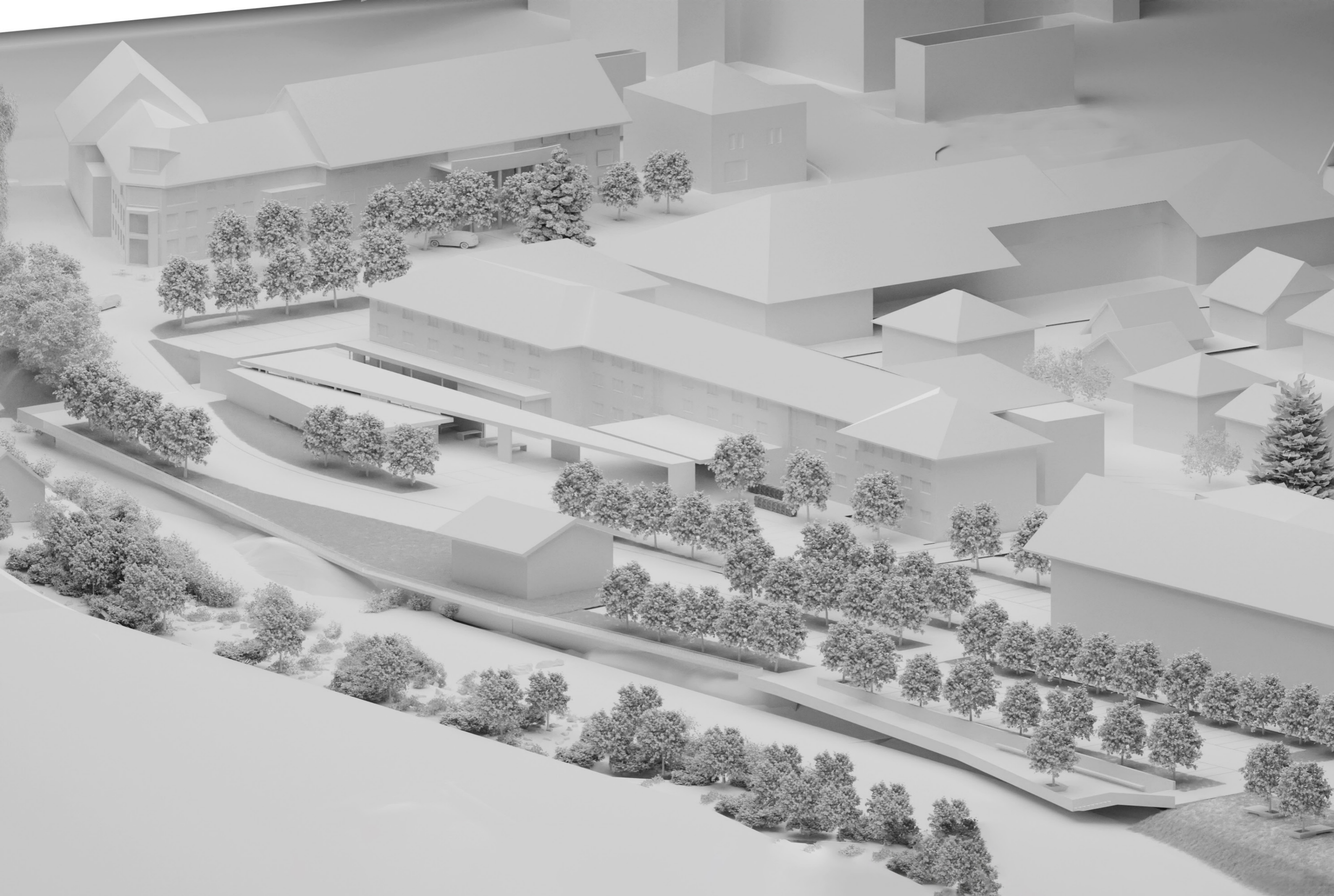
6. PRIKAZI PREDLAGANEGA REŠEVANJA PROBLEMATIKE PROSTORA

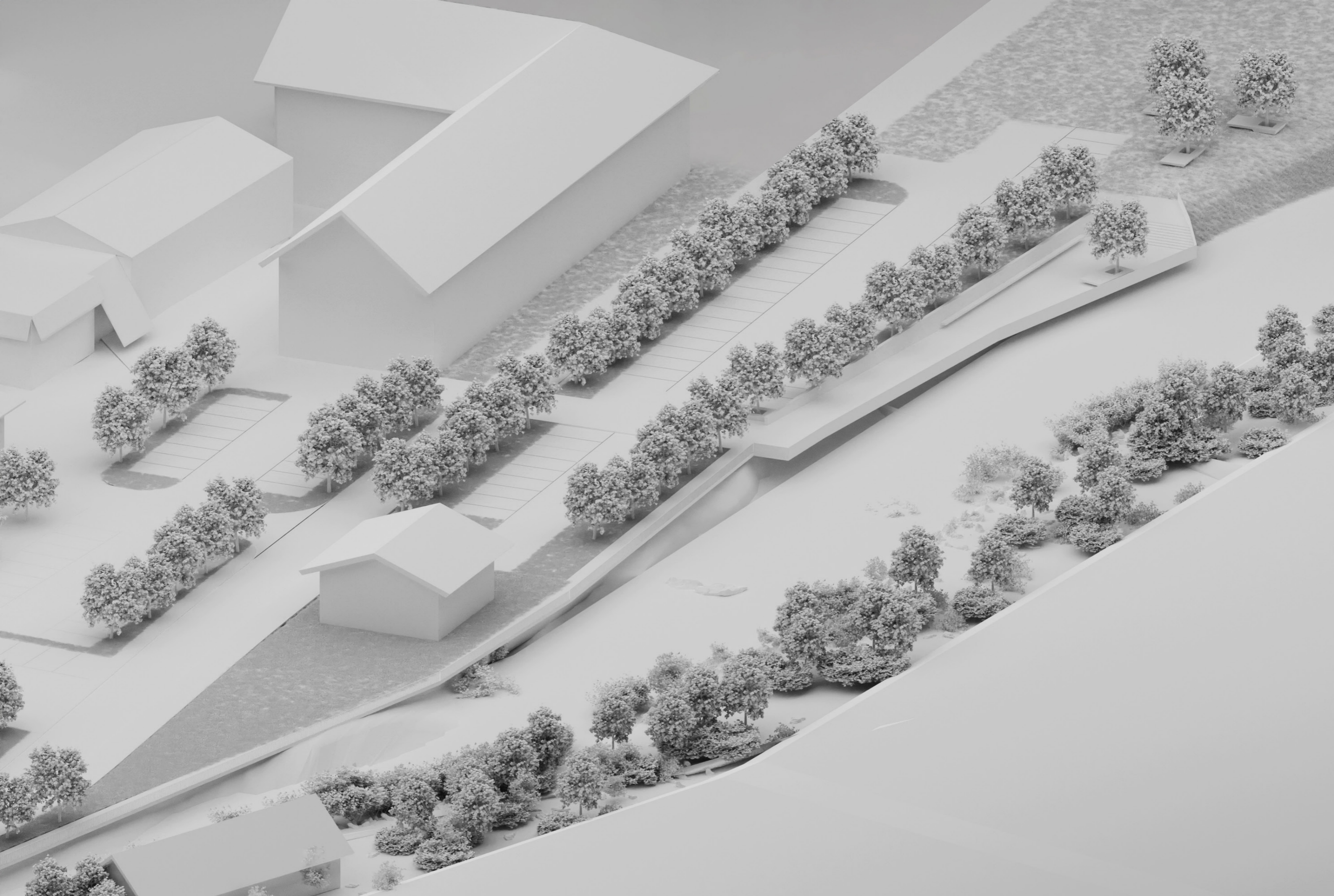

6. PRIKAZI PREDLAGANEGA REŠEVANJA PROBLEMATIKE PROSTORA

Slika: Lokacija predvidene nove tržnice. Julij 2021.

Celotni prostor , ki je predmet obdelave smo prostorsko, kompozicijsko obravnavali kot enovito celoto pa vendar ga je možno deliti na sledeče samostojne enote:

1. Osrednja mestna tržnica z navezavo na Zadrudni dom ter ureditev trga pred vhodom v kulturno dvorano.

Postavitev žirovske mestne tržnice je predvidena na lokaciji nekdanjega bencinskega servisa, sedaj parkirišča pred trgovino Spar ob JZ strani Zadrudnega doma. Gre za osrednji mestni prostor, kjer je trenutno urejeno tlakovano parkirišče. Sama lokacija brez dvoma predstavlja najpomembnejšo točko osrednjega mestnega tkiva Žirov. Je najbolj frekventna in najpomembnejša tako urbanističnega, arhitekturnega, programskega in uporabniškega vidika. Prostor je trenutno brez posebnega simbolnega naboja in njegov potencial arhitekturne, oblikovne in simbolne dominante v ožjem in širšem prostoru, je neizkoriščen.

Kompozicijsko je predvideni objekt osrednje tržnice ključni oblikovno kompozicijski element saj smo z njim vzpostavili povezave različnih arhitekturnih elementov, različnih prostorskih gradbenih linij v enovito zaključeno celoto osrednjega prostora. Z gotovostjo lahko trdimo, da vzpostavlja novi kompozicijsko arhitekturni red iz kaotičnih danosti obstoječega.

Objekt nove tržnice zaključuje Trg svobode na vzhodni stranici, proti jugu pa ga zamejuje novo regulirana Partizanska cesta. Simbolno ostaja odprt v smeri proti jugu - proti Starim Žirem (veduta na glavno mestno dominantno - cerkev sv. Martina). Z veznim elementom vhodnega nadstreška ob zahodni strani Zadrudnega doma in podaljšanim nadstreškom tržnice do vhoda v kulturno dvorano, povezuje tržnico in Zadrudni dom v oblikovno in vsebinsko dopolnjujočo se celoto.

Takšna zasnova novega objekta je vzpostavila dva hierarhično različna prostora – trga: glavni mestni trg - Trg svobode - je postal osrednji reprezentativni in »protokolarni« prostor mesta (piazza), trg na vzhodni strani tržnice pa je skupaj s ploščadjo pred vhodom v kulturno dvorano po hierarhiji sekundaren in predstavlja »sotrg«, ki ima predvsem značaj druženja. Vsak od njiju bo označen s svojo simbolno dominantno – ena je posvečena čipkarstvu, druga pa čevljarstvu – obrtoma, ki sta Žiri naredili prepoznavne v svetovnem merilu.

Z odprto zasnovo tržnice smo ohranili najbolj frekventen prehod z glavnega trga na stranski trg. Tako je tržnica postala dobesedno osrednji vezni element celotnega prostora ne samo iz arhitekturnega vidika ampak celoto povezuje tudi v funkcionalnem smislu.

Vsebina načrtovanega objekta je bila posredovana s strani naročnika skupaj s projektno nalogo. V novem objektu so predvidene naslednje dejavnosti:

- pokrita tržnica
- gostinski lokal (mestna kavarna), ki je hkrati tudi turist informacijska točka za obiskovalce in turiste
- javne sanitarije (uporabne in dostopne tudi invalidom)
- pomožni/skladiščni prostor.

Objekt je načrtovan na način, ki omogoča večfunkcijsko izrabo osrednjega tržnega prostora: kot tržnico, kot prireditveni oz. razstavni prostor, kot prostor druženja.

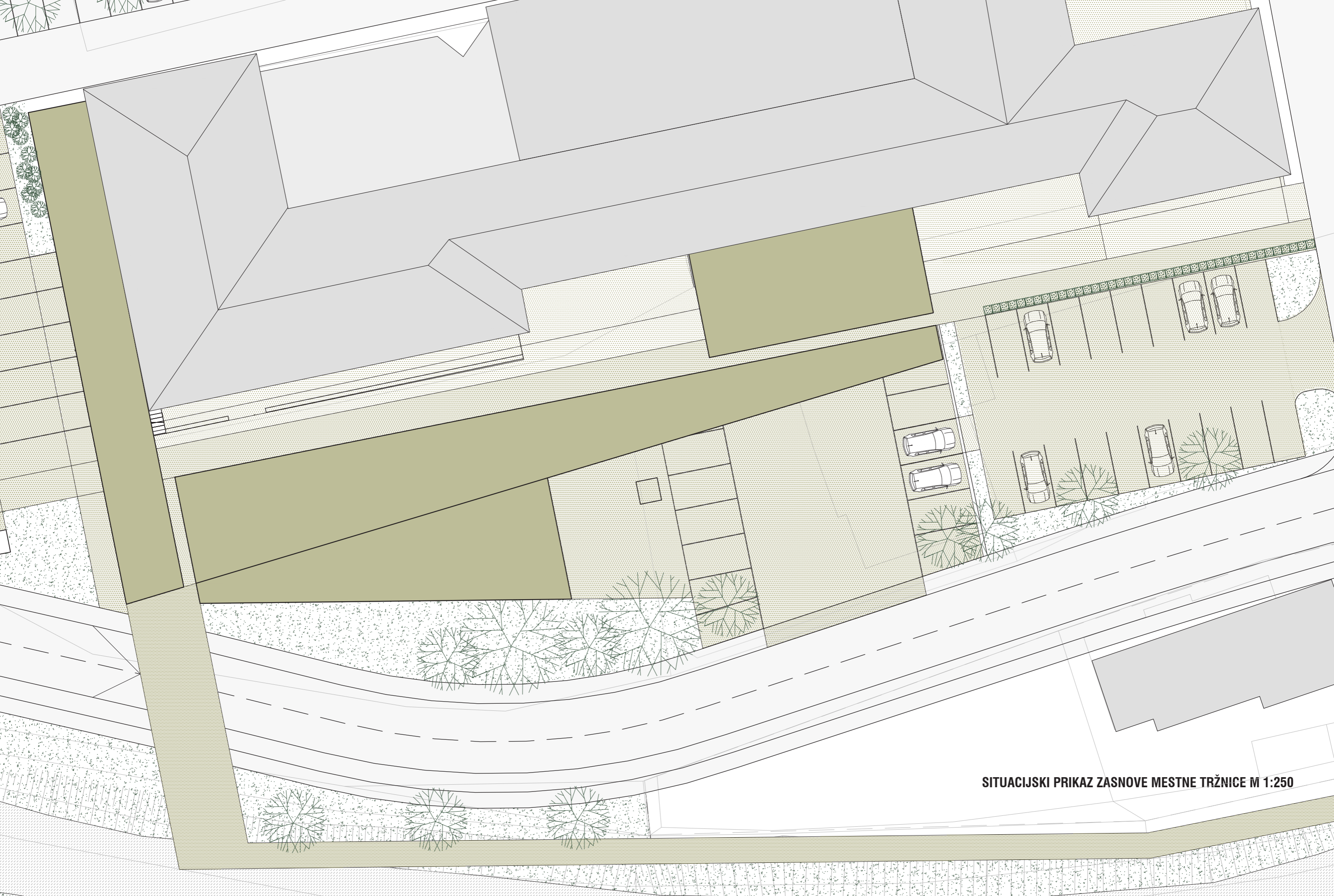
Nova žirovska tržnica je zasnovana kot pritlični objekt brez arhitekturnih ovir za uporabnike. Tako so zasnovani tudi ostali posegi (npr. sprehajalna pot ob Račevi, dostopi na parkirišča, prehod čez Novovaško cesto), ki vsi omogočajo tudi dostopnost in uporabo starejšim osebam, invalidom, staršem z malimi otroki in gibalno oviranim osebam.

Vse talne obdelave so predvidene v izvedbi betona , ki bo kompozicijsko dilatiran v kontekstu obstoječe in novo nastale arhitekturne forme.

Konstruktivna zasnova predvidenega objekta je predvidena v armiranem betonu v kombinaciji s jeklenim skel-etom. Objekt bo pokrit z ravnimi strešinami, ki bodo finalizirane v sistemu zelene strehe, delno pa bodo pokrite s prodcem.

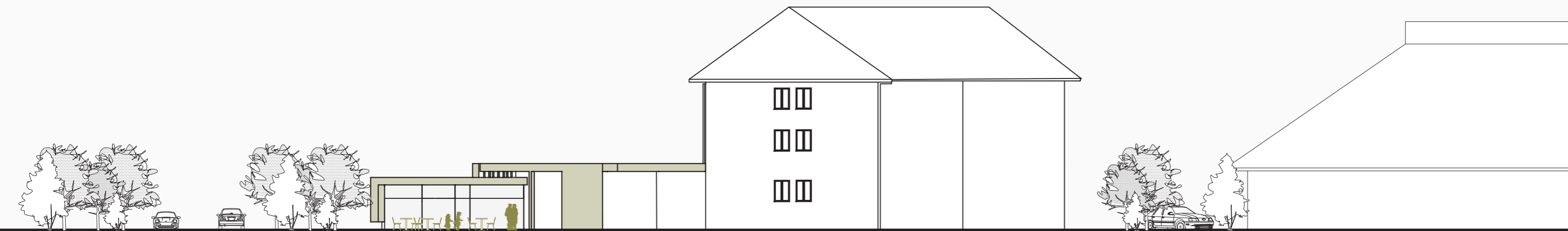
SITUACIJSKI PRIKAZ TLOORISNE ZASNOVE MESTNE TRŽNICE M 1:250

SITUACIJSKI PRIKAZ ZASNOVE MESTNE TRŽNICE M 1:250

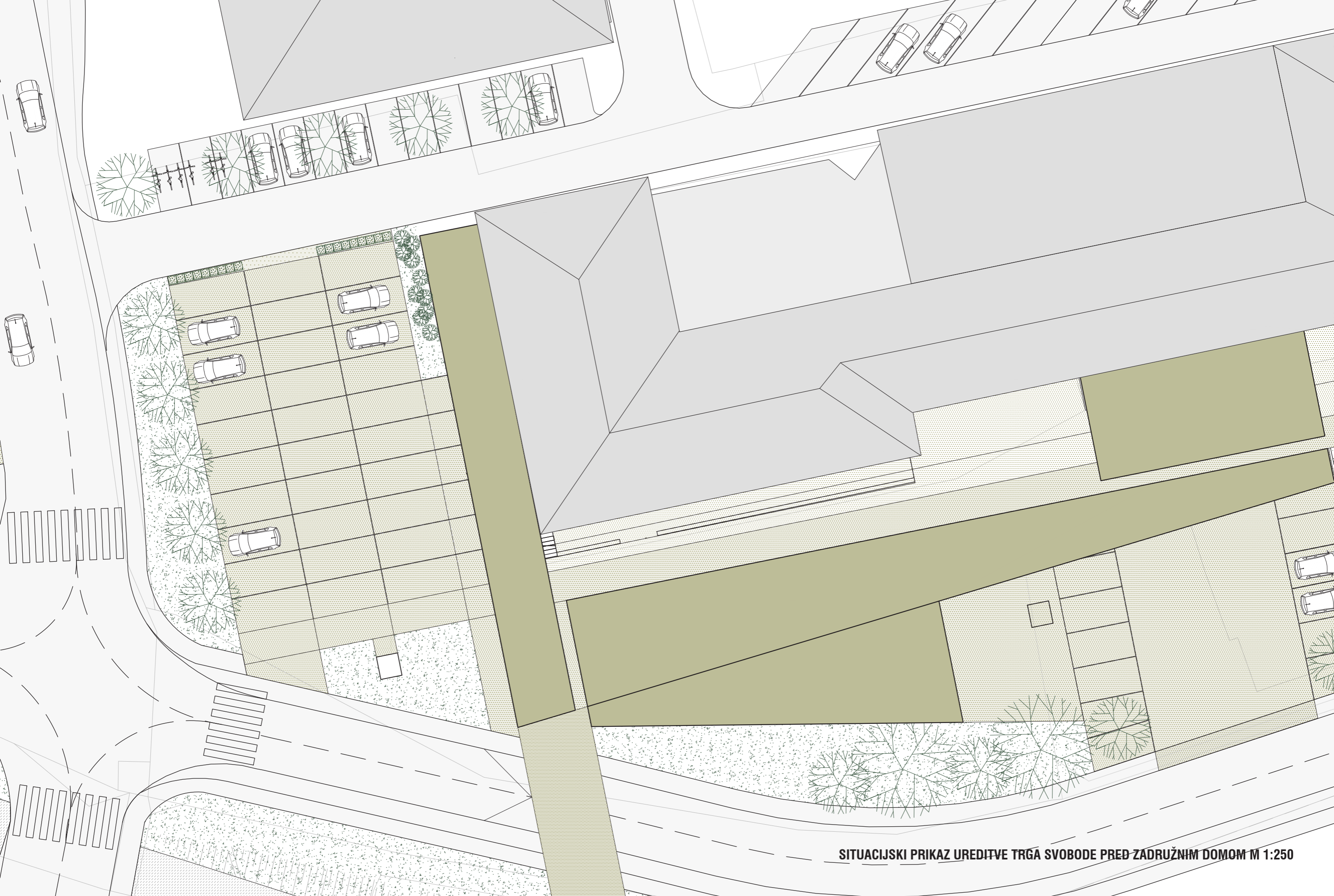
2. Ureditev Trga svobode pred Zadružnim domom

Zasnova nove tržnice je vzpostavila dva hierarhično različna prostora – trga: glavni mestni trg - Trg svobode - je postal osrednji reprezentativni in »protokolarni« prostor mesta (piazza).

Preko novega uvoza z regionalne ceste (Loška c.) bo s severne strani urejen nov dostop na Trg svobode. Dostop bo omejen in nadzorovan s potopnima stebričkoma. Obstoječi dostop z južne strani trga bo ukinjen in površina namenjena ureditvi trga. Na Trgu svobode se bo ohranila možnost kratkotrajnega parkiranja, ki bo urejeno s parkomatom.

Kot že omenjeno bo imel trg več plastno funkcijo. Prostor prireditve, parkiranja, mesto srečevanja.

Trg bo izveden v betonski izvedbi, dilatiran v kompozicijski zasnovi obstoječe in predvidene grajene strukture. Pred zahodno fasado zadružnega doma se v kontekstu tržnice in trga samega izvede linijski porton nad dominantnim stopniščem, z njim vzpostavimo oblikovno povezavo preko predvidenega osrednjega dela mestne tržnice. Zelo pomemben element trga so linijske zasaditve, ki vzpostavljajo robni element in prostor naredijo uporaben predvsem v poletnem času.

SITUACIJSKI PRIKAZ UREDITVE TRGA SVOBODE PRED ZADRUŽNIM DOMOM M 1:250

3. Ureditev parkirišča, parka in sprehajalne poti ob potoku Račeva

Sprehajalna pot – komunikacija je zasnovana kot vzpostavljanje dialoga navezave vodnega motiva z osrednjim mestnim prostorom obenem pa kot sekundarna povezava ob vodi z domom starostnikov in osrednjim trgom Svobode. Celotna komunikacija poteka po kroni brežine, proti vodni površini se spusti le vizavi doma starejših za predvidenim parkiriščem oziroma ob parku, ki se izvede kot zeleni tampon med domom in vodotokom.

Pot je izvedena glede na konfiguracijo terene ponekod v konzolni armiranobetonski izvedbi. Proti vodotoku je nameščena kovinska ograja razen na ploščadi iz smeri trga Svobode in v liniji izhoda iz doma starostnikov kjer bo ograja steklena. Vsi prostori in komunikacije so predvidene brez arhitekturnih ovir in so dostopni gibalno oviranim osebam.

Zasnove zelenih površin

Za dojetje in oblikovanje naselja so zelene površine ključnega pomena. Če želimo ohraniti preliminarno prednost naselja, ki jo Žiri imajo, nikakor ne smemo zmanjšati pomena in obsega zelenih površin znotraj načrtovanih grajenih struktur. Ker so v preteklosti bile odprte zelene površine mestu odvzete zaradi urejanja površin mirujočega prometa, je te površine mestu potrebno vrniti.

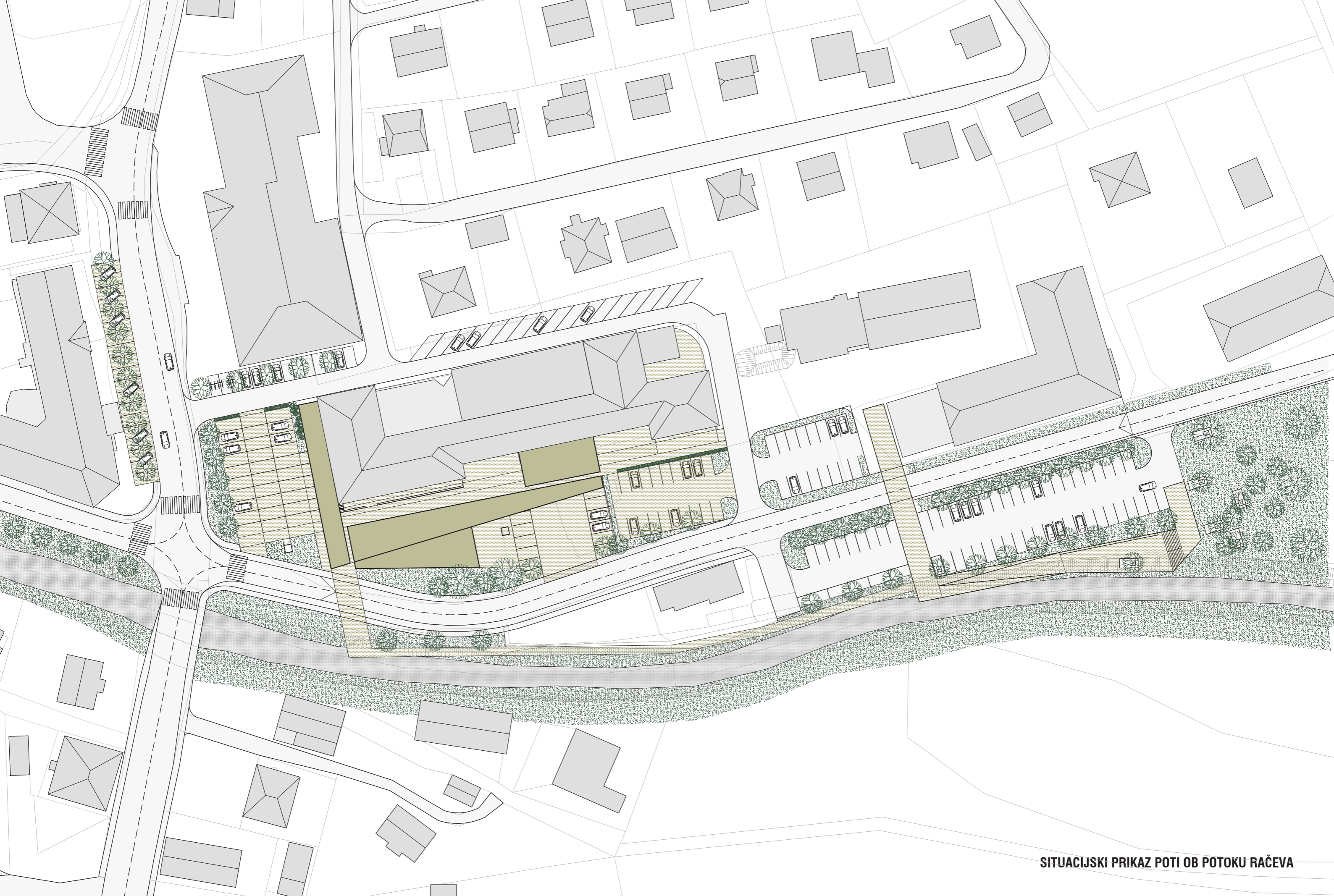
Zelo pomemben element je sprehajalna pot ob Račevi, katera omogoča dostopnost in uporabo starejšim osebam, invalidom, staršem z malimi otroki in gibalno oviranim osebam.

Da bi bila izguba zelenih površin v naselju in okolici čim manjša, je pri urejanju odprtih površin potrebno dati poudarek zasajevanju dreves v največji možni meri.

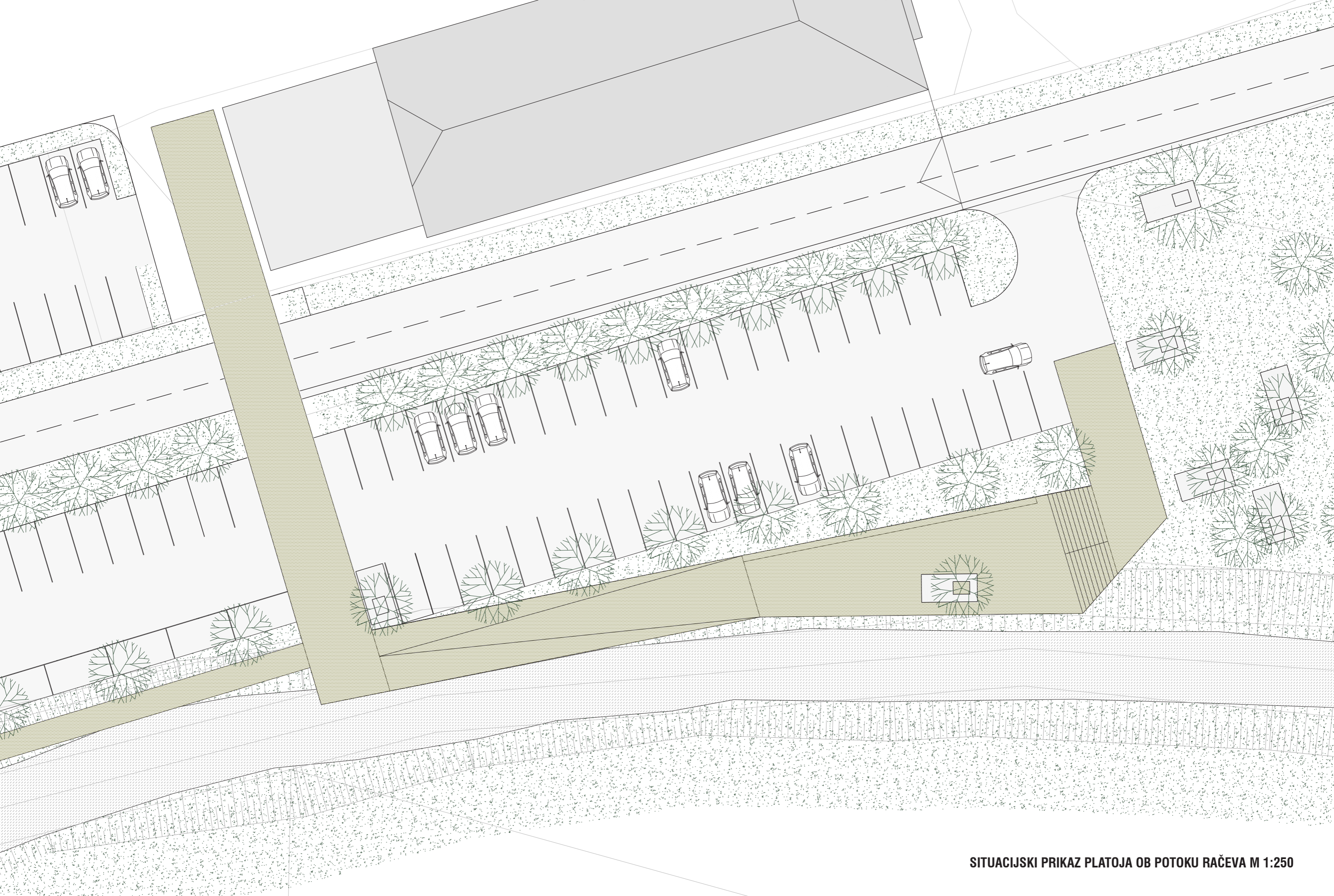
Obstoječe zelene površine je skozi arboristično analizo potrebno ovrednotiti, sanirati in dopolniti s kvalitetnimi ureditvami.

Zato, da bi odprte zelene površine nekako povezali v enovit sistem, predlagamo saditev drevoredov povsod tam, kjer prostor to dopušča. Predlagamo saditev listopadnih drevesnih vrst, npr. javorjev (*Acer sp.*), gabra (*Carpinus sp.*), lip (*Tilia sp.*). Za žive meje naj se uporabi navadna bukev.

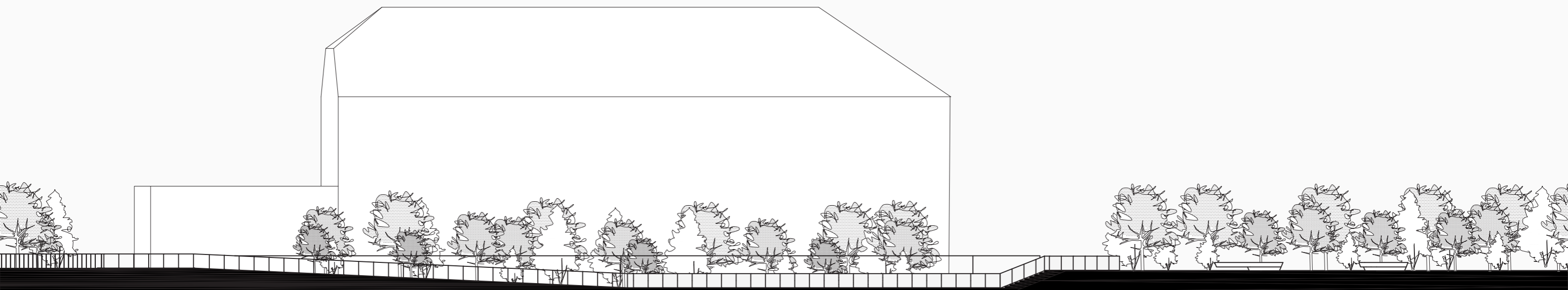

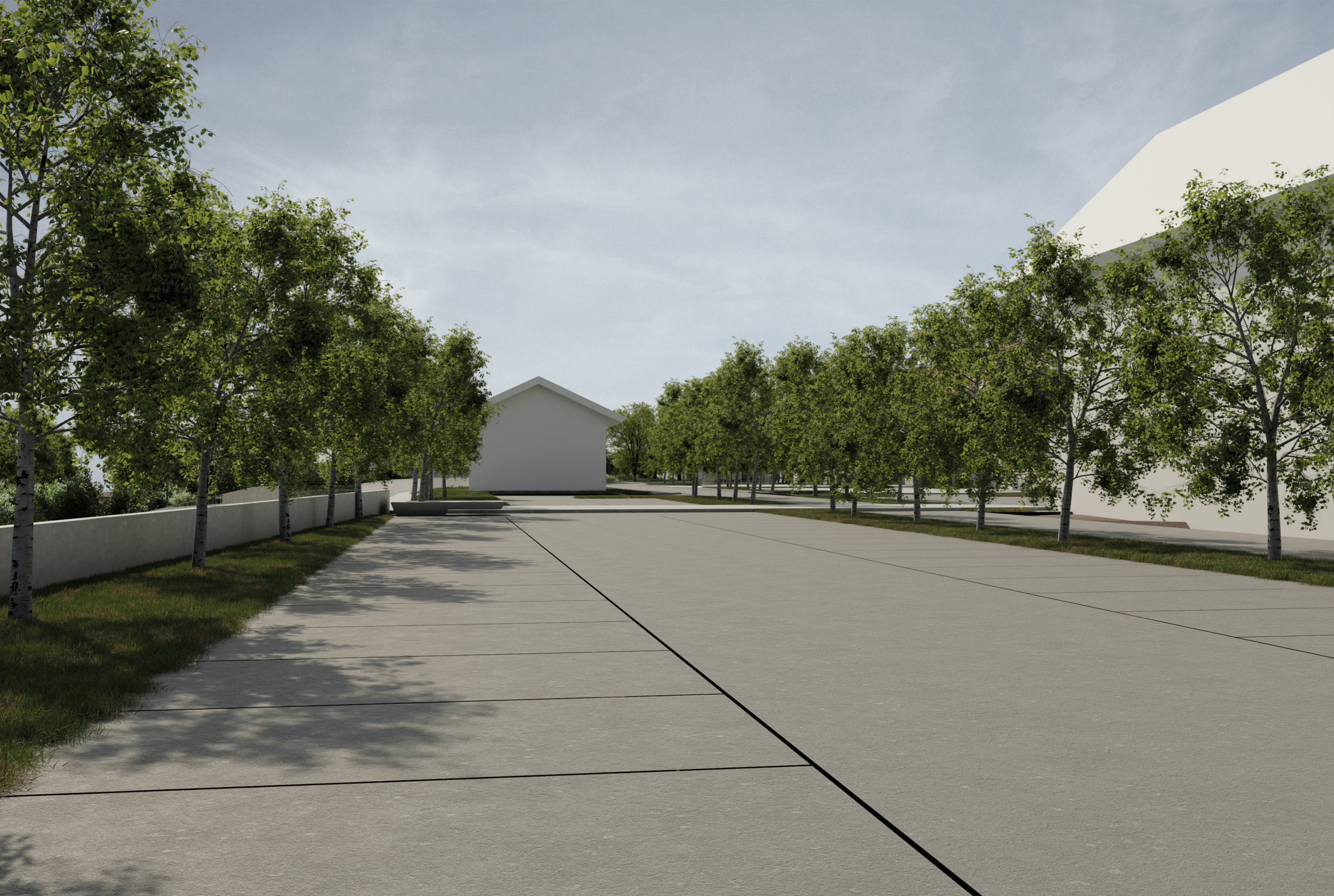
SITUACIJSKI PRIKAZ POTI OB POTOKU RAČEVA

SITUACIJSKI PRIKAZ PLATOJA OB POTOKU RAČEVA M 1:250

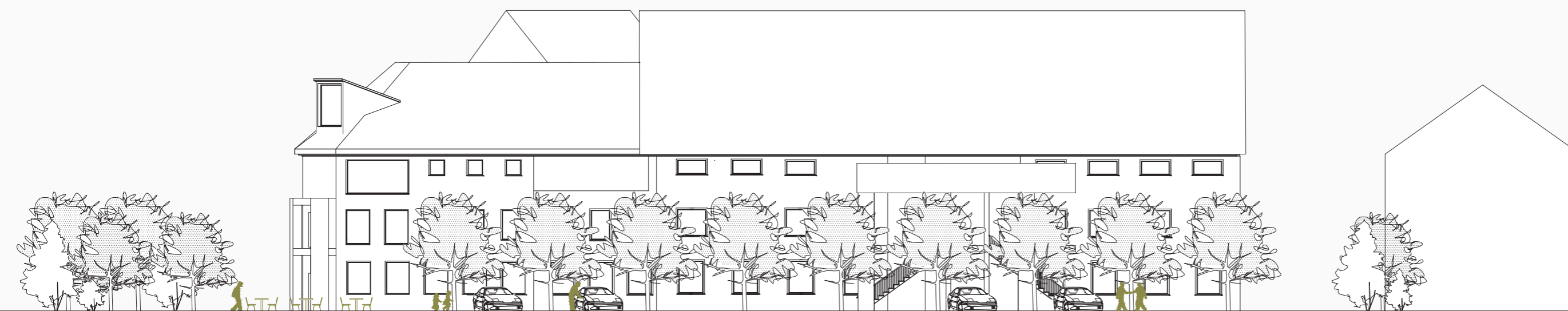

4. Ureditev parterja pred PSC Pr Matic

Parter pred PSC Pr Matic se oblikovno in materialno poenoti glede na Trg Svobode. Linijske dilatacije v betonski izvedbi tlaka se navezujejo na trg. Ključni element ureditve pa je linijska zasaditev, ki vzpostavi novo ulično podobo. Možno je začasno poševno parkiranje med drevoredom, ki je zasajen v enakomernem ritmu.

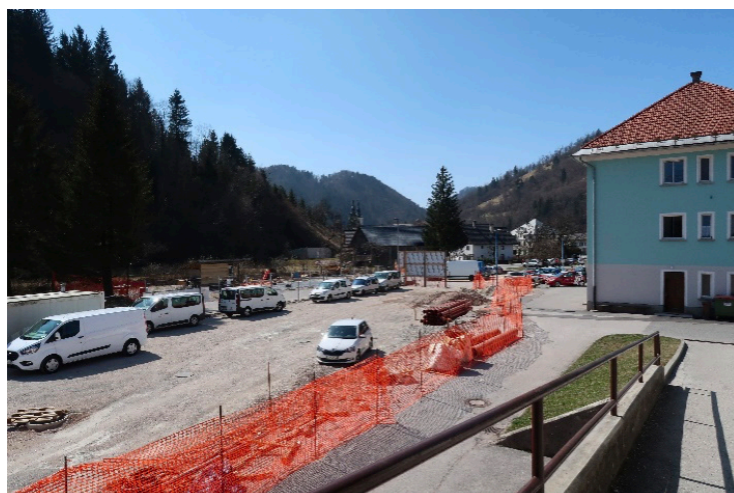
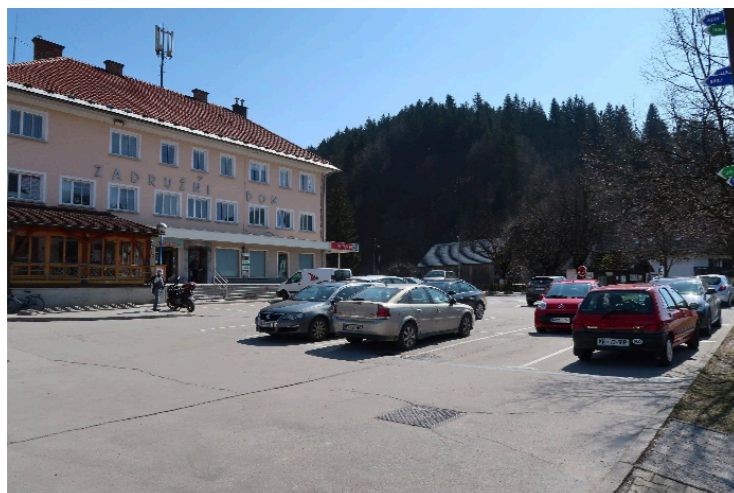

SITUACIJSKI PRIKAZ PRED PSC PR MATIC M 1:250

5. Prometna ureditev in mirujoči promet

Nova prometna ureditev območja pomeni enega od temeljnih in najpomembnejših elementov celotnega posega. Celo območje sodi med prometno najbolj obremenjene mestne površine, pa naj gre za promet z (motornimi) vozili, peš ali za površine namenjene parkiranju. V objektih ob trgu in ob Zadrudnem domu so skoncentrirane skoraj vse oskrbne, upravne in kulturne funkcije mesta Žiri. Vsem naštetim se bo v prihodnje pridružila še nova tržnica s spremljajočimi programi.

Za zagotovitev nemotenega dostopa, oskrbe in vzdrževanja ter protipožarne varnosti, smo okrog Zadrudnega doma predvideli (v skladu s predhodnimi usklajenimi rešitvami s strani načrtovalcev cest in predstavniki investitorja) uvedbo enosmernega prometa. Potekal bo od novega uvoza z državne ceste (Loška c.) na Trg Svobode, vzdolž celotne dolžine Zadrudnega doma do Zdravstvene postaje in lekarne, kjer bo zavil desno in se potem priključil preko novega priključka naravnost na Partizansko cesto. Samo v delu od Partizanske ceste do lekarne (oz. zdravstvenega doma) bo promet potekal dvosmerno.

Preko novega uvoza z regionalne ceste (Loška c.) bo s severne strani urejen nov dostop na Trg svobode. Dostop bo omejen in nadzorovan s potopnima stebričkoma. Obstoječi dostop z južni strani trga bo ukinjen in površina namenjena ureditvi trga. Na Trgu svobode se bo ohranila možnost kratkotrajnega parkiranja, ki bo urejeno s parkomatom.

V območju urejanja se bodo uredila parkirišča na Trgu svobode, na zadnji (severni) strani Zadrudnega doma, pred vhom na tržnico oz. kulturno dvorano na južni strani, vzhodno od vhoda v kulturno dvorano in na večjem novem parkirišču vzdolž južni strani Partizanske ceste (vse do doma za ostarele). Uvoz na parkirišče bo vzhodno, za novo načrtovanim nastanitvenim objektom na mestu nekdanje Česnove hiše, izvoz pa na nasprotni strani parkirišča, nasproti doma za ostarele.

Na obvodni strani bo vzdolž parkirišča potekala nova sprehajalna pot, ki se lahko podaljša preko brvi čez potok Račeva in nadaljuje po t. i. »zeleni osi« proti Nordijskemu centru v Novi vasi.

V parterni ureditvi pred stavbo PSC Pr Matic in na trgu za novo tržnico je predvidena postavitev kolesarskih stojal. Rekonstruiran bo del Partizanske ceste, »mestne vpadnice« iz smeri Nove vasi (Vrhniko). Vozišče bo zaradi prostorskih potreb tržnice in nove stavbe na mestu nekdanje Česnove hiše, delno prestavljeno in v delu od vogala z glavnim vhom doma za ostarele do konca nove tržnice v smeri mostu čez Račevo v centru dvignjeno in oblikovano kot »shared space« - t.j. med uporabniki deljeno/souporabljan območje umirjenega prometa.

Iz prometno varnostnih in oblikovnih razlogov bo rekonstruiran tudi del glavne (Škofjeloške c.) ceste pred občino Žiri. Z varnostnega vidika problematično pravokotno parkiranje pred stavbo Pr Matic (pred občino) bo po novem (v soglasju z upravljalci regionalne ceste) rešeno s primernejšo obliko poševnega parkiranja. Obstoječe avtobusno postajališče na tem mestu se bo premaknilo izven območja urejanja tega projekta.

Ob Novovaški cesti bosta urejena nov pločnik za pešce in kolesarska steza.

Osrednji del območja bo s predvideno novo pozidavo tržnice in zunanjo ureditvijo zelenih površin in površin namenjenih mirujočemu prometu, urbanistično-arhitekturno prostorsko saniran, saj je prostor v teh segmentih nedodelan ter vsebinsko in prometno-varnostno pomanjkljiv. Hkrati bo dobil tudi nove oblikovne in simbolne poudarke, ki ga bodo v simbolnem smislu vzpostavile kot prostor nove identitete.

Nova tržnica bo skupaj z dodatnimi programi (TIC, gostinska dejavnost – mestna kavarna, javne sanitarije) namenjena najširši javni rabi.

Obstoječe kapacitete parkirnih površin bodo delno redefinirane in dopolnjene z novimi. Ob robu osrednjega mestnega trga in ob tržnici se bo namestilo primerno število stojal za kolesa. Zaradi razpršenosti slednjih po celotnem območju, posebna pokrita kolesarnica ni predvidena.

Na južni strani Doma za ostarele je predvidena nova javna parkovna površina, ki je s sprehajalno potjo ob Račevi povezana s centrom.

Zahtevani odmiki novih stavb od obstoječih objektov zagotavljajo ustrezne pogoje osončenja, zato se slednji ne bodo poslabšali.

7. FAZNOST GRADNJE

Zaradi finančno vzdržnejše in lažje izvedbe, smo celotno območje obdelave razdelili na 6 vsebinsko, programsko in izvedbeno zaključenih enot:

- Gradnja tržnice in navezav na Zadržni dom (na Trgu svobode in ob vhodu v kulturno dvorano) ter ureditev trga pred vhodom v kulturno dvorano
- Ureditev Trga svobode pred Zadržnim domom
- Ureditev parkirišča, parka in sprehajalne poti ob potoku Račeva
- Ureditev parterja pred PSC Pr Matic

Posegi predstavljajo zaključene celote, ki se lahko izvajajo fazno glede na časovne in finančne razpoložljivosti občine. Navedeni vrstni red ne pomeni nujno predlagane faznosti – to lahko občina prilagaja glede na svoje zmožnosti in potrebe.

Zaključna misel

V nalogi poskušamo pokazati tiste možne mehanizme s pomočjo katerih, bo mogoče izdelati in realizirati novo podobo centralnega mestnega prostora. Predvsem podati usmeritve razvoja naselja v željeni smeri z vzpostavljanjem novih programskih in prostorskih ravnotežij na soobstoju simbiozi, ter prilagodljivosti.

Ob tem je treba upoštevati njegovo specifično razvojno pot, kot značilnost kraja.

Vzpostaviti je potrebno dinamičen odnos med nekoč prisotnimi urbanimi povezavami, ter vzpodbuditi gradnjo novih struktur, ki v skladu z individualnim avtohtonim principom dopolnjujejo in omogočajo skladno drugačnost v obstoječi strukturi.